

Çocuklara karşı cinsel şiddet

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde (madde 19 ve 34) belirtildiği üzere çocuklar her türlü cinsel şiddet ve istismardan korunmalıdır ve çocuk mağdurların uygun müdahale mekanizmalarına erişimleri olmalıdır. Buna rağmen çoğunlukla gizli olmakla beraber çocuklara yönelik cinsel şiddet ve istismar yaygındır. Sosyal destek sistemleri ve koruyucu mekanizmaların çatışma sonucu işlemez hale geldiği zorla yerinden etme durumlarında, bu suistimaller hem erkek hem kız çocuklarına yönelik olarsıklıkla şiddetlenmektedir. Cinsel şiddetin bir savaş silahı olarak kullanıldığı kaçış veya çatışmalar sırasında özellikle mülteci ve yerinden edilmiş kadınlar, kız ç ve erkek çocukları, orantısız şekilde cinsel şiddet riski altındadır.

*Acil durum ve sert yaşam koşulları kız ve erkek çocuklarını eşya, yardım veya gıda karşılığında hayatta kalabilmek için sekse girmeye itebilmektedir. **Cinsel şiddetin ele alınması BMMYK için "acil" ve stratejik bir öncelik**; çocuklara karşı cinsel şiddetin önlenmesi ve müdahale edilmesi Cinsel ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet, Çocuk Koruma ve Eğitim küresel stratejilerinin önemli bir parçasıdır.*

Dolayısıyla tüm insancıl personel somut ve güvenilir kanıtın varlığı veya yokluğuna bakılmaksızın, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin ve özellikle cinsel şiddetin meydana geldiğini ve yaşamı tehdit eden ciddi bir koruma meselesi olduğunu varsaymalıdır ve buna inanmalıdır.”

Insancıl Ortamlarda Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet Müdahalelerine Yönelik Kılavuz İlkeler

Kilit mesajlar

- Çocukların ve ergenlerin özel ihtiyaçları Cinsel ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet programlarına yansıtılmalıdır. Kız ve erkek çocukları yaşlarına ve olgunluklarına göre özel bakıma ve **yaşlarına uygun müdahalelere** gerek duymaktadır.
- Çocuklara karşı cinsel şiddetin **önlenmesi için topluluklarla, özellikle de erkekler ve erkek çocuklarla** yakın ilişki kurulmalıdır.
- Çocuklara karşı cinsel şiddetin önlenmesi ve müdahalesi çocuğun görüşlerine ve **yüksek yararına** riayet eden **koordineli ve çok sektörlü** bir müdahale gerektirmektedir.
- Çocuk Koruma, Eğitim ve Cinsel ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet programları arasındaki güçlü **bağlantılar** çocuklara karşı cinsel şiddete dair **etkili önleme ve müdahale için kritik öneme sahiptir.**
- Herhangi bir acil durumun başlangıcından itibaren, **çocukların özel ihtiyaçları göz önüne alınarak güvenli ve yeterli hizmetler** ve tamamlayıcı bildirim mekanizmaları devreye sokulmalıdır.

Bu bilgilendirme notu saha operasyonları için önemli çocuk koruma konuları ile ilgili kısa bir referans notu olarak Uluslararası Koruma Bölümü'nün Çocuk Koruma Birimi tarafından hazırlanmıştır.

Neden çocuklar yetişkinlerden farklıdır?

- Küçük çocuklar başta olmak üzere, çocukların başlarına gelenlerin zararlı, yanlış veya suç teşkil ettiğini **anlaması** yetişkinlere göre daha az muhtemeldir.
- Pek çok toplumdaki kültürel çevre çocukların seslerini yükseltmesini cesaretlendirmediklerinden, çocukların **cinsel şiddeti bildirmesi daha az muhtemeldir**. Özellikle failer tanınan veya kendilerine yakın birileri olduğunda, açıkça konuşmanın ve yetişkin faileri duyurmanın sonuçlarından korkabilirler.
- Yetişkinlere göre çocuklar suistimal veya istismar durumlarına girmeye daha kolay bir şekilde kandırılabilir veya **zorlanabilir** ve yetişkinler ile karşılaştırıldığında çocukların genel olarak yaşamları üzerinde daha kısıtli **karar verme** güçleri vardır.
- Çocuklar mutlulukları, geçimlerini için bakımlarıyla görevli **yetişkinlere bağımlıdır**.
- Fiziksel gelişim düzeylerine bağlı olarak, çocuklar **yaralanma, cinsel yolla bulaşan enfeksiyon ve HIV kapmaya** ve (tecavüz sonucu) gebelik sırasında ve sonrasında oluşankomplikasyonlara maruz kalmaya yönelik **daha fazla risk** altındadır.
- Çocukluk ve ergenlik sırasında maruz kalınan şiddet ve suistimalin **psikososyal sonuçlarının** kalıcı etkilerinin olduğu ve yetişkinlik aşamasında bile kişinin yaşamına yönelik ağır zararlar meydana getirebileceği anlaşılmıştır. Çocukların kendilerini yeniden güvende hissetmeleri ve yetişkinlere güvenmeleri gereklidir. Çocukların ve ailelerin cinsel şiddetin etkilerinden iyileşmeleri; çocukların okula devam etmeleri ve akranlarıyla ilişkilerini yeniden kurmaları gereklidir.

Kilit kavramlar

CİNSEL ŞİDDET: mağdur ile olan ilişkisine bakılmaksızın herhangi bir kişi tarafından, ev ve iş yeri ile sınırlı olmamak üzere, herhangi bir ortamda bir kişinin cinselliğine yönelik zor kullanarak yapılan herhangi bir cinsel hareket, cinsel ilişki elde etmeye yönelik teşebbüs, istenmeyen cinsel yorumlar veya yaklaşımlar veya ticaret eylemleri veya diğer eylemlerdir (WHO, 2002). Bazı cinsel şiddet olaylarının toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ile herhangi bir bağlantısı olmadan işlenebilmesine rağmen, cinsel şiddet cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir türüdür. Cinsel taciz, tecavüz, fuhuş, kölelik, cinsel istismar ve cinsel suistimali içerir.

CİNSEL İSTİSMAR: Herhangi bir hassasiyet durumunun, güç veya güven farkının cinsel amaçlarla suistimaline yönelik gerçekleşen veya teşebbüs edilen hareketlerdir. Başkasının cinsel istismarından parasal, sosyal veya siyasi çıkar sağlamak buna dâhildir.

HAYATINI İDAME ETTİRMEK İÇİN SEKS/TAKAS SEKSİ: Para, gıda, barınma, eğitim ve diğer mallara ve hizmetlere erişim karşılığında sekstir.

ZORUNLU BİLDİRİM: Belirli kurumlara ve/veya yardım mesleklerindeki (öğretmenler, sosyal hizmet görevlileri, sağlık personeli vs.) kişilere, gerçekleşen veya şüphelenilen çocuk suistimalini (örn. fiziksel, cinsel, ihmal, duygusal ve psikolojik suistimal, hukuksuz cinsel ilişki) bildirme görevi veren kanunlar ve politikalar anlamına gelmektedir. Zorunlu bildirim kanunlarına gereğince uyum sağlamak için hizmet sağlayıcılar kendi alanlarındaki zorunlu bildirim kanunlarına dair derinlikli bir anlayışa sahip olmalı ve çocuklar adına adım atarken çocuğun yüksek yararının her zaman öncelikli olarak göz önünde tutulması gerektiğini hatırlamalıdır.

Cinsel İstismar ve Suistimale Karşı Koruma

özellikle uluslararası barış koruma ve insancıl aktörlerin, BM, sivil toplum örgütü (STK) ve hükümetlerarası örgüt personelinin kendi iş arkadaşlarının yanı sıra yardım faydalanıcılarına karşı işledikleri cinsel istismar ve suistimal olaylarını önleme ve müdahale etme ve bu tür olaylar meydana geldiğinde en kısa zamanda harekete geçme konusundaki sorumluluklarını ele almaktadır.

ZORLA CİNSEL İLİŞKİ

veya fiziksel temas içeren diğer cinsel şiddet türlerini yaşamıştır.

Çocuklara Yönelik Şiddet Dünya Raporu, 2006

Kız ve erkek çocukları **cinsel şiddetten korunur** ve cinsel şiddet mağdurlarının **güvenli, duyarlı ve bütünsel bir müdahalenin** yanı sıra yaşlarına uygun bilgiye **erişimleri vardır.**

İnsancıl Eylemde Asgari Çocuk Koruma Standartları, Standart 9: Cinsel Şiddet

Kilit eylemler: BMMYK ve ortaklar ne yapabilir

Yasal ve Politik Çerçeve

- Çocuklara özel hükümler, rıza yaşı ve zorunlu bildirim kanunları dâhil cinsel şiddete dair ulusal yasal ve politik çerçevenin farkında olmak.
- Cinsel şiddet mağdurlarının korunması ile ilgili ulusal yasal çerçevedeki boşlukları tespit etmek ve değişikliğe yönelik savunuculuk yapmak.
- Kilit aktörleri ve ev sahibi hükümetin yanı sıra BM kuruluşları ve STKların sorumluluk alanlarını vurgulayarak, çocuk koruma ve/veya cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin Standart Çalışma Usulleri geliştirilmesini desteklemek. Bu tür usullerin çocuk dostu olmasını sağlamak.
- Sosyal hizmet çalışanları, sağlık personeli, polis ve çocuk dostu yerel örgütler gibi ön safta müdahale eden kişileri çocuk dostu ve yaşa uygun usuller ve yaklaşımların yanısıra psikolojik ilkyardım, kılavuz ilkeler ve standart çalışma usulleri hakkında eğitmek.
- Etik kuralları teşvik etmek ve cinsel istismar ve suistimale karşı koruma ve hayatta kalmaya yönelik seks konularına ilişkin tüm BMMYK personelini ve ortaklarını eğitmek. Çocuklar ile temas halinde olan herkese (polis, öğretmen, sağlık çalışanı, personel, ortaklar ve gönüllüler) yönelik koruyucu usulleri devreye sokmak.

Önleme ve Müdahale

Bilgi ve Veri

- Çocuk koruma sistemini, çocuk mağdurların özel ihtiyaçlarına yönelik bağlantısını değerlendirmek ve gelişime yönelik alanları tespit etmek amacıyla operasyonel boşlukları haritalandırmak için hükümetler ile birlikte çalışmak.
- Failler ile evlenmeye zorlanan çocuk mağdurlar gibi cinsel şiddet sonuçlarının **zararlı uygulamalarının** farkında olmak.
- Cinsel şiddetin mahiyetini veya kapsamını, şiddete yönelik koruyucu ve risk faktörlerini ve mevcut hizmetler ile boşlukları daha iyi anlamaya yönelik değerlendirmeler yürütmek. Değerlendirmeler risk altındaki belirli gruplar arasında dağılmalı ve ihtiyaçlarına yönelik müdahaleleri uyarlamalıdır (örn. engelli kız ve erkek çocuklar, LGBTİ gençler).
- Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddete Dair Bilgi Yönetim Sistemi gibi bilgi yönetim sistemlerinin kurulmasını ve kullanılmasını desteklemek.
- 1612 (MRM) ve 1960 (MARA) sayılı Güvenlik Konseyi Kararları doğrultusunda çatışma durumlarında cinsel şiddet ve silahlı çatışmalarda çocuklara karşı ağır ihlallere yönelik izleme ve bildirim için ülke düzeyinde görev güçlerinin çalışmalarını desteklemek.
- Cinsel suistimalin çocuk mağdurlarının tespit etmek ve sevk mekanizmaları dâhil olmak üzere öğretmenleri ve okullarda yerleşik personeli çocuk koruma ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konularında eğitmek.
- Güvenli öğrenme ortamlarını teşvik etmek (tüm okul personeline yönelik Etik Kurallar, çocuk merkezli pedagoji, çocuk katılımı) (Bkz. BMMYK Eğitim Stratejisi (Eylem 2)).
- Kadın öğretmenlerin işe alınması ve muhafaza edilmesi dâhil uzmanlaşmış programlar yoluyla okullardaki kız çocuklarının katılımını ve muhafaza edilmesini desteklemek.
- Çocuklara karşı cinsel şiddeti engellemede ve müdahale etmede kritik bir rol oynadıklarından dolayı mevcut topluluk temelli çocuk koruma mekanizmalarını desteklemek.
- Çocuk reisliğinde hane halkları, ailesinden ayrı düşmüş veya refakatsiz çocuklar, engelli çocuklar vs. dâhil risk altındaki çocukların tespit edilmesi, kayıt altına alınması ve takip edilmesine yönelik koordineli bir sistem sağlamak.
- **Hizmetlerin çocukların ihtiyaçlarına uyumlu** hâle getirilmelerini sağlamak; örn. çocuklar yetişkinler için hazırlanan hizmetlere aynı şekilde cevap vermeyeceğinden psikososyal hizmetlerin yaşa uygun olması gerekmektedir.

Koordinasyon

- Çocuk korumaya yönelik koordinasyon mekanizmalarına katılmak veya bunları kurmak ve sektörler arasında bağlantıları sağlamak (Cinsel ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet, Eğitim ve Sağlık).
- Çocuklara yönelik cinsel şiddet risklerini en aza indirmek için diğer sektörler ile koordinasyon sağlamak (kamp yönetimi, gıda dağıtımı vs.).
- Çocuk mağdurların sosyal ve ekonomik olarak topluluklarına **yeniden entegrasyonunu** teşvik etmek.
- Cinsel şiddet ve istismara karşı kendilerini korumalarını sağlamak için kız ve erkek çocuklarına sosyal ve hayat becerileri sağlamak.

Savunuculuk ve Farkındalık

İnsan Kapasitesi ve Mali Kapasite

- Cinsel şiddetin önlenmesi ve müdahalesine yönelik yeterli maddi kaynakların tahsis edilmesini sağlamak. Fonlama tekliflerinde cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete yönelik müdahalenin çocuğa özgü unsurlarının göz önüne alınmasını sağlamak.
- Topluluklarda Çocuk hakları ve cinsel şiddet ve istismar hakkında **farkındalığı arttırmak**.
- Mağdurlar için mevcut müdahale hizmetlerinin yanı sıra cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve olayların nasıl bildirileceğine ilişkin **çocukları ve ergenleri** hedef alan farkındalık kampanyaları yürütmek.

Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti çocuk koruma sistemlerine bağlamak

Ulusal yasal çerçevedeki boşlukları tespit etmek, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin ulusal veri toplama sistemlerinin güçlendirilmesine katkıda bulunmak ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarına yönelik önleme ve müdahale hizmetlerini geliştirmek için hükümetlere destek vermek daha geniş bir çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesine katkıda bulunan kilit eylemlerdir.

Gayretlerin tekrar edilmesini önlemek amacıyla kuruluşların çocuk koruma ile cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti arasındaki bağlantıların nasıl kurulabileceğini değerlendirmesi gerekmektedir. İlgili alanındaki çocukları cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten korumak için daha kapsamlı bir strateji geliştirmek ve daha uyumlu bir sisteme yönelik olarak çalışmak amacıyla güvenlik ve adalet gibi diğer sektörler ile koordinasyon çok önemlidir.

BMMYK ve ortaklar Eylemde: Sahadan örnekler

Namibya'da Kız Kulüpleri

Osire mülteci kampında, Jesuit Mülteci Hizmet ekibi sadece kız çocuklarının eğitimlerini teşvik etmekle kalmayıp aynı zamanda onlara karşı şiddeti azaltan özgün bir yol bulmuştur. Kız çocuklarını okulda tutmak amacıyla kız çocuklarına yönelik bir kulüp kurulmuştur. Hemen ardından erkek öğretmenler, erkek çocukların şiddet içermeyen davranışlar ve kadınlara saygı duyulması konularında eğitilmesi gerektiğini önermiştir. Öğretmenler ergen gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, şiddet ve uyuşmazlık çözümü gibi konulara dair farkındalığı artırarak programın kamptaki yaşam modellerini değiştirmeye yardım edeceğini hissetmiştir. On danışman tespit edilmiş ve kulüp genişletilmiştir. 10 ila 20 yaşları arasındaki yaklaşık 2,700 genç erkek ve kadın kulübe katılmıştır.

Nepal'deki Çocuk Forumu

Ortaklar, Çocuk Forumu kurulması için mülteci kamplarında yaşayan çocuklar ile birlikte çalışmıştır. Forum alt komitelere ayrılmıştır ve çocuk ticareti ve çocukların cinsel suistimali ve istismarı gibi özel konuları ele almak için bir çalışma planı geliştirilmiştir. Forum üyeleri, çocuk hakları hakkında mesajlar yaymak için aylık bir dergi çıkarmak, drama, müzik ve spor gibi farkındalık artırıcı etkinlikler düzenlemek için birlikte çalışmanın yanısıra, eğitilmiş bir mülteci çalışanı olan Forum kolaylaştırıcısına belirli olayları bildirmiştir.

Ürdün'de hükümet ile birlikte çalışmak

BMMYK, çocuklara karşı cinsel şiddet dâhil aile şiddeti ile ilgili tüm konularda tek noktada hizmet veren hükümetin Aile Koruma Servisi'ni (FPD) desteklemektedir. Ürdün'ün tüm vilayetlerinde FPD'nin merkezleri vardır ve mülteci çocuklara dair vakaları, Ürdün vatandaşlarına dair vakaları ele aldığı gibi aynı şekilde incelemektedir. FPD, çocukların ve ailelerinin tıbbi, hukuki, psikososyal ve koruma ihtiyaçlarına cevap verebilecek çok disiplinli ekipler istihdam etmektedir. FPD personeli çocuklar ve mülteciler ile çalışma konusunda özellikle eğitilmektedir ve merkezleri çocuk dostu olarak tasarlanmış mülakat odaları içermektedir. FPD Amman'daki ve Zaatarı mülteci kampındaki yüksek yarar değerlendirme panellerinin üyesidir.

Daha fazla bilgi için:

BM KURULUŞLARI VE KOORDİNASYON

- Cinsiyete Dayalı Şiddet – Sorumluluk Alanı <http://gbvaor.net>
- BM Genel Sekreterinin Çatışma Sırasındaki Cinsel Şiddete İlişkin Özel Temsilcisi <http://goo.gl/0Z86Ox>
- BM Çatışmada Cinsel Şiddete Karşı Eylem (BM Eylem) <http://www.stoprapenow.org/about>
- BM ve ilgili personel tarafından cinsel istismar ve suistimalden koruma, <http://goo.gl/ywVDO>

KİLİT KAYNAKLAR

- Uluslararası Kurtarma Komitesi, 2012. *Çocuk Mağdurların Bakımına Yönelik Kılavuz İlkeler*. <http://goo.gl/EV92yR> adresinde mevcuttur.
- CPC Öğrenme Ağı Politika Değişikliği Notu, 2010. *Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddeti Yeniden Düşünmek*. <http://goo.gl/72Wef8> adresinde mevcuttur.
- BMMYK, 2012. Zorla yerinden edilmede cinsel ve cinsiyet temelli şiddet mağduru erkekler ve erkek çocukları ile çalışmak. <http://goo.gl/CGuzZb> adresinde mevcuttur.
- BMMYK, 2006. *Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesi ve Müdahalesine Yönelik Standart Çalışma Usulleri*.
- BMMYK, 2003. *Mülteciler, Geri Dönerler ve Ülke İçinde Yerinden Edilen Kişilere Karşı Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet: Önleme ve Müdahaleye Yönelik Kılavuz İlkeler*, <http://www.unhcr.org/3f696bcc4.html> adresinde mevcuttur.
- BMMYK, 2008. *Kadınların ve Kız Çocukların Korunmasına Yönelik El Kitabı*, <http://goo.gl/3Vrsbw> adresinde mevcuttur.
- BMMYK, 2010. *Yüksek Risk Değerlendirme Aracı (Kullanıcı Kılavuzu): Topluluk temelli/katılımcı değerlendirmeler ve bireysel değerlendirme yöntemlerini bağlayarak risk altındaki mültecilerin tespit edilmesinde etkinliği geliştirmek için tasarlanmıştır*. <http://goo.gl/QlliYy> adresinde mevcuttur.
- Cinsiyete Dayalı Şiddet – Sorumluluk Alanı, 2010. *İnsancıl Ortamlarda Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet Müdahalelerinin Koordine Edilmesine Yönelik El Kitabı*, <http://goo.gl/EbEUW1> adresinde mevcuttur.
- Kuruluşlararası Daimi Komite, 2008. *İnsancıl Ortamlarda Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Yönelik Kılavuz İlkelerin uygulanmasını destekleyen Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet Kaynak Araçları: Acil Durumlarda Cinsel Şiddet Önlenmesi ve Müdahalesine Odaklanma*. <http://goo.gl/NWbnZR> adresinde mevcuttur.
- Dünya Sağlık Örgütü, 2007. *Acil durumlarda cinsel şiddetin araştırılması, belgelenmesi ve izlenmesine yönelik etik ve güvenlik tavsiyeleri*, <http://goo.gl/MHyFBq>
- *Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı Eylem: Güncel Strateji* (Haziran 2011), <http://goo.gl/oi7glo>